

K π π π R R π π π π π π π π π π π

$\pi_1 \geq \pi_2 \geq \dots \geq \pi_n$

HULSHOUT

INHOUDSOPGAVE

➤ WIST JIJ DAT.....	1
➤ HULSHOUT.....	2
Geschiedenis: Hulshout doorheen de eeuwen	2
Geschiedenis: Ontstaan van de buurtweg Hulshout-Booischoot.....	11
Geschiedenis: Onderwijs.....	15
Wapenschild en vlag van Groot-Hulshout.....	18
Bezienswaardigheden.....	19
Bekende personaliteiten.....	21
Naamverklaring.....	22
Bevolkingsevolutie.....	24
Hulshoutse Folklore.....	24
Burgemeesters vanaf 1813	26
➤ HOUTVENNE.....	27
Algemeen.....	27
Naamverklaring.....	27
Geschiedenis	27
Schild Houtvenne	28
Bezienswaardigheden.....	28
Bekende personaliteiten.....	29
Evenementen	30
Bevolkingsevolutie.....	30
Houtvense folklore	30
Burgemeesters vanaf 1802.....	30
➤ WESTMEERBEEK	32
Algemeen.....	32
Naamverklaring.....	32
Geschiedenis	32
Schild Westmeerbeek	35
Bezienswaardigheden.....	36
Evenementen	36
Bekende personaliteiten.....	36
Bevolkingsevolutie.....	36
Westmeerbeekse folklore	37
Burgemeesters vanaf 1813	38
➤ BRONNEN	40

WIST JIJ DAT...

- ...de fusiegemeente Hulshout gelegen is in het zuiden van de provincie Antwerpen en in het uithoekje van de Kempen en het arrondissement Turnhout. Eigenaardig genoeg heet ook het zuidwestelijk deel van de gemeente "Het Hoekske"!
- ...Hulshout sinds de fusie van 1977 bestaat uit de 3 deelgemeenten: Hulshout-centrum, Houtvenne en Westmeerbeek. De rivier, de Grote Nete, snijdt dwars door de gemeente: Hulshout-centrum ligt ten noorden, Houtvenne en Westmeerbeek ten zuiden van de rivier. Sinds de fusie komt het verschil van de bewoners van het noorden en zuiden van de Nete zeer sterk tot uiting in hun taal, gewoonten en omgang.
- ...Oppervlakte en bevolking (op 31.12.2004)

Hulshout-centrum	786 ha	5415 inwoners
Houtvenne	448 ha	1833 inwoners
Westmeerbeek	<u>503 ha</u>	<u>1856 inwoners</u>
Totaal:	1737 ha	9104 inwoners

- ...de 3 deelgemeenten economisch vrij belangrijk zijn. Hulshout heeft een groot aantal handelaars en bedrijven. De verschillende dorpen zijn op economisch gebied afgestemd op Herentals, Aarschot en Heist-op-den-Berg en in mindere mate op Geel.
- ...het dialect van de streek nauw aansluit bij het dialect van Herentals en omgeving.
Wat de klankleer betreft is er één verschijnsel dat erg opvalt: oe en u worden gewoonlijk ontrond tot i (koets = kits, put = pit) in Hulshout, waardoor dit dorp aansluit bij een zuidwestelijk gelegen ontgrondingsgebied dat plaatsen omvat zoals o.a. Heist-Goor, Booischot - Pijpelheide, Schriek, ... Enkele kleinere afwijkingen te Westmeerbeek, Ramsel en Houtvenne buiten beschouwing gelaten, mogen we dus wel spreken van een dialectische eenheid.
- ... Westmeerbeek zonder slag of stoot op 4 september 1944 rond 18 uur bevrijd werd door Engelse troepen. Zij waren gesteund door de Witte Brigade (een groep van 7 personen uit de gemeente). Hulshout en Houtvenne werden op 5 september 1944 bevrijd door Engelse troepen.

HULSHOUT

Geschiedenis: Hulshout doorheen de eeuwen

1. Voorgeschiedenis (tot 57 v. Chr.)

De Abivarieten (Aduatiekers) zouden onze streken bewoond hebben. Vele vaste nederzettingen waren er in die tijd nog niet. Er bestaat twijfel dat de plaats waar Hulshout zich nu bevindt toen nog niet bewoond zou zijn. Volgens de overlevering zou deze plaats toen nog een moeras geweest zijn en voor het overgrote deel met bossen begroeid. Dat Hulshout moerassig was weten wij door het feit dat hier destijds betrekkelijk veel turf werd gestoken. Van landbouw was toen praktisch geen sprake.

2. Romeins tijdvak (57 v. Chr. - 406)

Tijdens de Romeinse overheersing hebben hier waarschijnlijk huizen gestaan. Er was ook een Romeins kamp.

3. Frankisch tijdvak (406 - 843)

Men mag zeker wel zeggen dat Hulshout een zeer oud dorp is, want in oude boeken in de abdij te Tongerlo vinden wij de naam "Hulsholt" reeds terug in 810.

Sint-Willibrordus (+739) heeft grond bezeten in Hulshout. Hij is afgebeeld op de oude preekstoel in de kerk.

4. Leenroerig tijdvak (843 - 1384)

In 994 merken wij aanduidingen van een bestuur. Zoals alle dorpjes in die tijd stond ook Hulshout onder het gezag van een graaf, baron of een ander grootgrondbezitter.

Ansfried van Taxandrië, graaf van Streynen en later bisschop van Utrecht, had Hulshout samen met Westerlo afgestaan aan de kerken van O.L.Vrouw en de kerken van Sint-Merten van Utrecht. Hulshout behoorde in die tijd dus toe aan het bisdom Utrecht. Hulshout was in die jaren van weinig betekenis, want dezelfde oorkonde vermeldt dat het een parochie was van derde klas, waarvan de pastoor werd aangesteld door de bisschop van Antwerpen en waarvan de abt van Averbode en de heer van Westerlo het tiendenrecht bezaten. Deze laatste oefende op burgerlijk gebied het recht uit over Hulshout.

Tot in het midden van de 12de eeuw bleef Utrecht het goed zelf beheren, maar de afstand tussen Utrecht en Hulshout speelde parten. Daarom gaf Utrecht deze grond in leen aan de familie van Wesemael. In 1247 getuigde Arnold van Wesemael dat hij door toedoen van zijn vader goederen rondom de Nete in erfpacht had ontvangen, op voorwaarde jaarlijks 10 Keulse mark te betalen aan Utrecht.

De familie van Wezemael schonk het patroonsrecht en een ruim deel van de tienden van Westerlo, in de loop van de 13de eeuw, aan de abdij van Tongerlo. Ook de abdij van Averbode kreeg de beschikking over een deel tienden en grond te Hulshout.

In 1294 moest Hendrik Berthout, heer van Geel, optreden opdat de abdij van Averbode haar belastingen zou krijgen. Deze heer nam Hulshout en Veerle onder zijn bescherming en beloofde de witte paters bij te staan tegen elke schending van hun voorrechten. Hulshout telde in de 13de eeuw voorname, vrije ingezetenen. Buiten de landbouw waren de voornaamste bronnen van inkomsten de turfontginning en de lakennijverheid. Omstreeks 1356 was Hulshout onder het graafschap Brabant.

5. Bourgondisch tijdvak (1384 - 1482)

Lange tijd bleef Hulshout een twistappel tussen de heren van Geel en Wezemael en de graven van Westerlo. Op 4 december 1460 gaf Filips de Goede, Hertog van Bourgondië, het leenroerig bezit van de vrijlenen aan zijn raads- en kamerheer Jan, heer van Wezemael. Dit leenroerig bezit bestond uit het kasteel en de dorpen van Westerlo: Hulshout, Olen en Zoerle-Parwijs.

Op 2 februari 1474 was Antoon van Croy eigenaar van het leenroerig bezit dat hij op zijn beurt verkregen had van wijlen Jan van Wezemael. Later kwam het bezit echter in de handen van messire Guy de Brimeu, heer van Humbercourt. Men schreef toen de naam van ons dorp: "Hulshoudt". Eveneens in 1474 op 21 september, beweerde de heer van Croy nog recht te hebben op genoemde bezittingen, wegens aankoop van Jan van Wezemael. De heer van Brimeu zei echter dat de heer van Croy een koopsom niet betaald had en dat deze ze had overgelaten aan de graaf van Charolais (later Karel de Stoute), die ze op zijn beurt overliet aan Guy de Brimeu.

Het recht om de veenderijen of turfputten van Hulshout uit te baten hoorde als een gemeenschappelijk voorrecht toe aan de abdij van Tongerlo en de heer van Westerlo.

6. (1ste) Oostenrijks tijdvak (1482 - 1555)

In deze tijd werd er te Hulshout een afspanning of herberg opgetrokken met twee verdiepingen. De muren waren uit leem en er waren twee prachtige, sterke en beroekte dwarsbalken. De lemen muur werd na enige tijd weggenomen en vervangen door bakstenen. Zo bleef dit huis staan op de dorpsplaats tot 1938.

Dit huis, gekend onder de naam "de coperen" of "het anker", was in zijn oorsprong een afspanning en tegelijkertijd een bierbrouwerij, die bleef voortbestaan tot in de 20ste eeuw, verdrongen door het opkomen van Diesters bier en Jack-Op. Uit die tijd dateert dus de wijnbrouwerij. Zij stond in de Brouwerijstraat. Achter het huis van Van Mengsel draait de steenweg links voor het oude huis dat daar stond (de wijnbrouwerij). Het huis bleef daar nog lang staan. Aan de andere kant van dat steenwegje was een waterput voor de brouwerij. In het huis van Van Mengsel was ook een brouwerij.

7. Spaanse tijdvak (1555 - 1713)

Door het huwelijkscontract van Jan van Merode en Mensia van Bergen in 1558 werd Hulshout door Hendrik van Merode aan zijn oudste zoon Jan gegeven.

Grote heren gaven in die tijd dure huwelijksgeschenken. Wij mogen dus met recht en rede veronderstellen dat Hulshout dan ook in die tijd een zekere waarde bezat, niet omwille van zijn uitgestrektheid of bevolking -het telde in die jaren slechts 52 haardsteden- maar omwille van zijn delfstof, want Hulshout was rijk aan turf.

Omstreeks 1630 herbouwde Lambert Van Cannaert een oude schrans op het "Zwart land" - ook Spurrievelden genoemd- tot een versterkt gebouw, later "Het Kasteeltje" genoemd. In 1634 tijdens een groot feest in het kasteel, brandde het gebouw tot op de grond af. De keukenmeid had een klomp vet in het vuur geworpen om het wat aan te wakkeren. Toen haar kledij vuur vatte liep ze door het hele gebouw en zo ontstond die geweldige brand. De plaats waar het kasteel voor de brand stond werd later altijd gemeden, want volgens de inwoners was er iets niet pluis. Tussen 12 en 1 uur 's nachts zagen mensen lichtende gedaantes rond de verbrande plaats zweven. 200 jaar geleden had iemand op de plaats waar de oude schrans stond een goed gevulde pot met geld gevonden. Sindsdien was heel de spokerij afgelopen, enkel de naam "zwart land" is gebleven.

Deze Lambert Van Cannaert was een afstammeling van één van de meest adellijke geslachten van België. Hij zou hier een hele tijd geleefd hebben, want het zou deze Lambert geweest zijn die de Vaart liet graven. Nu bestaat enkel de naam nog. Vroeger was het een echt kanaal en diende het als verbinding tussen de turfvelen in de heide (Goren) en de Nethe. Oude aardrijkskundige kaarten geven ons het bewijs hiervan. De turf van Hulshout was gekend, het was de grootste, werd veel gevraagd en bracht voor de bezitter een som van 1589 guldens op. Heel zeker een respectabel getal voor die tijd. Dit geld bracht echter geen welstand in de gemeente. Het goud diende namelijk om de rijkdom van de heer aan te dikken en onze voorouders bleven ondanks al hun zwoegen in de turfvelen even arm.

In 1625, bij de oprichting van het markiesstaat Westerlo ten voordele van Filip de Merode, hoorde het landgoed Hulshout bij deze nieuwe markiesstaat. Vanaf 3 april 1628, toen Filip de Merode van de hertog van Brabant de landen van Westerlo, Herselt, Hulshout en Olen in leen ontving, was Hulshout eerst leenroerig bezit geweest en werd het daarna eigendom van de graven de Merode van Westerlo tot Hulshout in 1801 een eigen bestuur kreeg.

Vroeger waren er geen volkstellingen en registers in het dorp. Wel werden optekeningen gedaan in de kerk bij geboorte en overlijden. Ook werden in die registers telkens het aantal communicanten genoteerd.

Het aantal geboorten was in die jaren zeer klein:

In 1616: 8 geboorten

1617: 7

1618: 14

In 1625 waren er ongeveer 52 gezinnen. Wij moeten doorgaan tot 1630 om nog eens het geboortecijfer 14 te bereiken.

De sterfgevallen bleven echter nog ver beneden het peil van de geboorten.

Zo vinden wij jaren waarin geen enkele Hulshoutenaar stierf en andere jaren waarin er slechts 1, 2 tot 3 mensen overleden. In 1633 werd Hulshout echter geteisterd door de pest. Er stierven toen 49 mensen op 3 maanden tijd. Sommige huisgezinnen stierven helemaal uit en de vele hutten zouden zo'n lange tijd hebben leeg gestaan dat bramen en ander onkruid door de schoorsteen naar buiten groeiden.

In 1676 kwam een nieuwe ramp over Hulshout: de moordende tyfus vond er 43 slachtoffers.

Deze vernielende rampen waren een van de oorzaken waarom het bevolkingscijfer van Hulshout zo laag bleef. Maar ook de middeleeuwen droegen hiervan grote schuld. In die tijd was wonen op de eigendom van een of andere heer geen pretje. Wie op het goed van een burchtheer woonde, hing met lijf en goed van hem af. Heel zijn hebben en houden was eigendom van de heer. Onze voorouders hebben zeker dit slavenjuk gevoeld en niemand zal vrijwillig deze gronden hebben opgezocht om er in herendienst zijn leven te herscheppen tot een verdierlijkende slavernij.

Volgens Prof. Dr. Vital Celen is Bartholomeus Boeckx (16de - 17de eeuw), prins der Rederijkamer der Ongeleerden te Lier, afkomstig van Hulshout.

In "Belgisch Museum", deel IX, 1845, blz. 187 vlg. lezen wij:

Berigten wegens eenige Nederduitsche dichters door J.F. Willems:

III. Bartholomeus Boeckx Prins der Rederijkamer der Ongeleerden te Lier.

Nog vermeld in "Belgisch Museum", deel VIII, 1844, blz. 463. Een bundel van zijn liederen en gedichten berust in de Koninklijke Bibliotheek te Brussel en bevat 44 dichtstukken, meest liederen, maar deze waren niet allemaal opgesteld door Boeckx. Volgens een lied ("Een Ander Liedeken") scheen hij met nog andere rederijkers enige tijd op de gevangenistoren te Lier, aangehouden zijn geweest wegens de eerste gereformeerde preken in die stad scherpelijk ondervraagd werden. Een paar gedichten van hem, de jongste van de bundel, zijn uit het jaar 1611. Waarschijnlijk was hij toen al zeer bejaard en katholieker gezind dan twintig jaar tevoren. Zijn dichttrant is beter dan die van velen van zijn tijdgenoten, en doorgaans vrij van ergerlijke bastaardwoorden. Dit kan je bijvoorbeeld merken aan de volgende stukken:

"Twaelf Ouderdomme"

"Een ander Liedeken"

"De gheestelijcke Jacht"

"Een nieu Liedeken" van den vorst en de groote droochte, die Godt hier in Brabant sent, daer het coren me bevroos op den Assencieavont, anno 1611, ende gaet op de wijze van den sesten psalm."

8. (2de) Oostenrijks tijdvak (1713 - 1792)

In 1757 waren er 300 communicanten.

In 1774 stierven te Hulshout 8 mensen aan een besmettelijke ziekte.

9. Frans tijdvak (1792 - 1815)

Pas rond de helft van de 18de eeuw kwam verbetering in het lot van de gewone mensen en gaf de Franse revolutie een grote deuk aan de macht van de heren. De strijd was immers gericht tegen al wat adel was, maar spijtig genoeg ook tegen zieleadel. Het jaar 1798 staat met bloederige letteren in de geschiedenis van ons Vlaamse land geschreven, want onze mensen ondervonden snel dat de Fransen hun geen "vrijheid, gelijkheid en broederlijkheid" gratis in de schoot kwamen gooien. Het dorp werd gebrandschat en allerhande opeisingen kwamen de mensen uitzuigen. Zo lezen wij in één van die Franse opeisingbevelen getekend door een generaal Gavrian en gericht "Aux citoyens magistrats de la commune de Hulshout" - dat de magistraten verplicht waren binnen de drie dagen in het hoofdkwartier te Vlimmeren het volgende af te leveren: 7500 kg hooi, 7500 kg stro en 30 zakken haver. De gemeentelijke overheid was verantwoordelijk voor de levering. Dezelfde Franse vriendschapsbetuiging luidde dat de bedoelde magistraten van de gemeente Hulshout als vijanden van de republiek zouden behandeld worden ingeval zij hieraan niet voldeden. Uiteraard bleef het niet enkel bij deze opeisingen en de Franse overweldiger ging zijn godsdiensthut botvieren op kerken, priesters en kloosterlingen. E.H. Louis Van Oosterwijk nochtans, geboren te Heist-op-den-Berg en overleden te Hulshout op 16 februari 1820, las in Hulshout dagelijks de Heilige Mis zonder door de Fransen verontrust te worden, omdat hij hun politieke zienswijze deelde. Hij zei namelijk het volgende over de Boerenkrijgers: "'t Zijn geen patriotten, maar papenzotten."

Onder leiding van Van Gansen vochten de Hulshoutenaren "Voor outer en heerd".

De slag van Herentals maakte omstreeks het derde uur slachtoffers:

- Johannes Franciscus Nauwelaerts, ongehuwd en 25 jaar oud, wiens uitvaart op 20 mei 1801 gehouden werd.
- Jan Frans Haepers, ongehuwd en 26 jaar oud, wiens uitvaart op 11 oktober 1801 werd gehouden.

Zesenvertig dagen heeft de Boerenkrijg geduurd. De Republiek werd verdrongen door het Consulaat en het Keizerrijk. Bij ons duurde het nog verschillende jaren vooraleer de armoede was overwonnen. De mensen zouden geleefd hebben op brood met dikke siroop, enige slechte aardappelen en melk.

In de jaren 1800 verkreeg Hulshout zijn zelfbestaan van Markiezin De Merode mits het afstaan van een tienderecht. Toen kwam de opbrengst van de turfvelen natuurlijk in de gemeentekas. Bovendien vonden de Hulshoutenaren toen ook nog enig voordeel bij het uitgraven van turf, want ze werden door de gemeente gratis van deze brandstof bedeed. Maar deze bedeling werd echter gauw afgeschaft, omdat - zegt een oud document - deze uitdeling "aan de gemeente meerdere schade als profijt aanbracht, vermits hierdoor vele arme mensen in de gemeente getrokken zijn en verscheidene hutten getimmerd werden". Een dozijn kinderen en volwassenen zouden schrijf- en leesles gekregen hebben van een koster, pastoor of kleermaker.

10. Hollands tijdvak (1815 - 1830)

In 1819 werd Hulshout tot één blok gevormd door uitwisseling van grondgebied met Heist-op-den-Berg. Het gehucht de Wishaegen was vroeger Hulshouts bezit, maar aan de andere kant kwam het grondgebied Heist-op-den-Berg tot aan de splitsing van de steenweg naar Wiekevorst en Bruggeneinde. Heist-op-den-Berg bracht het voorstel van uitwisseling en de raad van Hulshout nam hierover een gunstige beslissing. De raad was van gevoelen:

"Dat ingevalle het ingesloten deel, uitmaekende de derde Sectie van de klyne gemynte van Hulshout, moet verenigt worden aan de groote en uitgebreede gemynte van Heyst-op-den-Berg, dat deze laatste in recompens zal iedereen afstaan aan onze gemynte een gedeelte van hun gehugt genaamd Bruggeneynde paelende Oost-Noordwaerts tegen de plaetse van Hulshout zelfs tot in het hert der plaetse en welker inwoonders dagelijks gebruyk nemen van onze kerke en godsdienst terwijl zij niet verder dan 200 stappen van onze kerke wonen. - Voorders gelooven wij gefondeert te zijn dit recompens te vraegen, dewijlen door dezen afstand te doen, ge gemynte van Hulshout omtrent een derde van haer grondgebied zoude verliezen, ook omdat in dit deel van Heyst-op-den-Berg genaemd Bruggeneynde gevonden worden verschyde straeten, wegen en waterloopen, welke zeer voordelige en schoone nieuwe grenspaelen kunnen maeken, als onder andere is de zoo genaamde Molenstraete, maekende eene regte linie van den Zuiden naar den Noorden te beginnen van de riviere de Nethe tot aan de grenspaelen van Wiekevorst."

Naar dit voorstel vond de uitwisseling plaats en werd de nieuwe grensscheiding getrokken. Of de inwoners van Bruggeneinde met deze overgang tevreden waren blijft een vraagteken. De overlevering zegt van niet, maar één persoon vond er alvast voordeel bij: de toenmalige onderpastoor van Hulshout zag zijn jaarwedde verhogen van 189 F tot 236,25 F. Bruggeneinde behoort nu nog tot de parochie Hulshout.

De koster deed eveneens dienst als ontvanger en vervulde tevens de betrekking van dorpsonderwijzer. Of dit hem veel opbracht kunnen wij nagaan uit een bericht aan de districtscommissaris en waarin gezegd wordt:

1. Dat erin deze gemeente maar één school aanwezig is.
2. Dat daarin word geleerd de Nederduytsche taele, spellen, lezen, schrijven en cijferen.
3. Dat den Naem van den schoolonderwijzer is Petrus Josephus Verhoeve, geboortig van Wiekevorst.
4. Dat er op heden volgens opgave van hem, schoolonderwijzer, 27 mannelijke en 19 vrouwelijke leerlingen ter schoole gaen en dat aan hem voor schoolgeld per maend voor ieder leerling 15 centiemen wordt betaeld.

In 1819 bloeide de Latijnse school van Hulshout. De studenten gingen rechtstreeks naar het Groot Seminarie of naar andere instellingen van hoger onderwijs en bij velen die

later vermaardheid verwierven, werd de grondsteen van hun kennis gelegd in de Latijnse school van Hulshout. Onder hen: E.H. Van Hemel, vicaris generaal van monseigneur Sterckx, aartsbisschop van Mechelen. Bovendien waren er vele leken die Latijn of Frans onderwezen of regelmatig les geven. Van wijd en zijd kwamen jongeren om de lessen te volgen. Hulshout floreerde door de kostgangers. De E.H. rector bewoonde het huis waarvan vele jaren de helft gebruikt werd als gemeentehuis en de andere helft als woning van de veldwachter. Nadien werd ze helemaal gebruikt door de veldwachter.

11. Onafhankelijk tijdvak

Vanaf 1855 tot 1888 was J.B. Celen de Hulshoutse burgervader. Hij werd opgevolgd door Frans Celen die in 1890 aan het hoofd stond van een gemeenteraad die zo was samengesteld: secretaris: Eligius De Cleyn (sinds 1881), tevens secretaris van Westmeerbeek, schepenen: J.B. Bruynseels, H. De Ceuster en B. Van den Bruel.

Toen in 1905 E. De Cleyn overleed werd De Ceuster tot secretaris aangesteld. Bij het overlijden van F. Celen werd Vervoort burgemeester. Lang kon Vervoort zijn ambt niet vervullen want een heelkundige bewerking hield hem lang te bed. Daarom nam Boeckx tijdens de moeilijke oorlogsjaren (vanaf 1915) het burgemeestersambt waar. Tijdens deze jaren werden speciale toelagen verleend aan de hogere ambtenaren van het dorp wegens de stijgende levensduurte.

Vanaf 1922 tot 1952 was Jul Celen burgemeester (slechts onderbroken door de oorlog 1940 - 1945). Tijdens die oorlog waren de burgemeesters die ouder waren dan zestig jaar immers verplicht af te treden ten voordele van een jongere kracht. Zo werd Jozef De Cleyn burgemeester. Secretaris Baeten, nog een nieuwe kracht, nam tijdens de oorlog zijn ambt waarin vervanging van J. Bruynseels. In 1951 was het gemeentebestuur: burgemeester: Jul Celen, secretaris: Frans Celen, schepenen: K. Van Hemelen, F. Meuris, Herman Baeten en de socialisten E. Wendrickx, V. Sterckx en F. Ceuppens. Joris Verhaegen werd in 1952 burgemeester tot aan zijn overlijden op 25/08/1981

"Oorlogsgebeurtenissen alhier van 4-8-1914 tot 18-11-1918 "(door secretaris Bruynseels)

Landbouw

Onder geldelijk opzicht zijn de boeren over het algemeen veel welstellender dan voor de oorlog, maar in hun stallen zijn ze verarmd; waar vroeger drie of vier koeien stonden staat er nog één. De varkenshokken zijn leeg en de landerijen, bij gebrek aan meststoffen, fel verarmd. Bomen van enige dikte treft men nergens meer aan. Rechtstreeks door de Duitsers echter zijn de boerderijen weinig beschadigd; wel werd er hier en daar geklaagd dat hooizolders werden leeggemaakt toen de aftocht aan de gang was en dat de graanoogst in de schuren merkkelijk heeft geleden, maar het klagen is de boer eigen evenals de hebzucht en deze is tijdens de oorlog merkkelijk aangegroeid.

Volksgezondheid

Deze is hier gedurende deze droevige jaren normaal geweest. De Spaanse griep heeft hier ook wel geheerst, maar geen offers gevraagd en de sterfgevallen waren niet talrijker dan in normale tijden. Huwelijken werden in veel kleiner getal aangegaan, voeg daarbij de afwezigheid van verscheidene jonge echtgenoten die bij het leger dienden en men zal licht begrijpen hoe het komt dat het geboortecijfer tot de helft herleid was en de bevolking verminderd is.

In tegenstelling van ons zozeer geteisterd België, mag onze gemeente een dankgebed ten hemel sturen omdat zij tijdens de eerste wereldoorlog zo goed gespaard gebleven is.

Bij het begin van de vijandelijkheden zag onze bevolking, met weemoed weliswaar maar tevens ook met een gelaten fierheid een zestigtal zijner zonen ten strijde trekken. Menige vrijwilliger bood zich aan om hun rangen te vergroten maar werden terug naar huis gezonden, denkelijk bij gebrek aan wapens en kleding. In 1915 en 1916 hebben zeven Hulshoutse jongelingen nog de gelegenheid gekregen om het Belgisch leger te vervoegen. Van hoger bedoelde soldaten werden er 4 gedood en 5 verminkt, de andere zijn roemrijk in hun haardsteden weergekeerd, enkelen met de graad van officier en onderofficier, velen de borst versierd met eretekens.

Een krijger, de hersenen geraakt door 't bombardement, verblijft nog immers (1919) in een zinnelozen gesticht en wellicht zal de familie nimmer het geluk kennen hun jongen in hun midden te mogen verwelkomen.

Bij aanvang van de oorlog bleef onze bevolking tamelijk kalm, maar na de gebeurtenissen in de naburige gemeenten, de algemene wegvoering van 't mannenvolk van Booischot, de beschieting van Heist-op-den-Berg, de brandstichtingen en moorden te Herselt en te Aarschot greep een gewettigde vrees de mensen aan en velen begonnen de gemeente te verlaten om naar hun oordeel een veiliger schuilplaats te zoeken, 't zij binnen de muren van Antwerpen, 't zij op de Hollandse grenzen. Op 28 september kwamen de Duitsers al schietende voor de eerste maal onze gemeente binnen, toen ontstond er een algemene paniek en op zeer weinige uitzonderingen na vluchtte alles wat maar vluchten kon, enkel het meest onontbeerlijk meenemende. Wat was het toen akelig en doods in het dorp, toen ik

's avonds met een paar vrienden nog een wandeling langs de straten waagde. Nergens een mens te bespeuren, enkel vervaarlijk geblaf van honden en een oorverdovend geloei van runderen kreeg men te horen. De Duitsers hadden voorlopig het dorp weer verlaten na eerst hier een huisvader van Booischot te hebben doodgeschoten, welke terugkeerde naar zijn woning. 's Anderendaags echter zouden zij weerkomen en toen om 7 uur 's morgens de geweerschoten rond onze woning weerklonken, achtten wij het raadzaam ons een weinig uit te voeten te maken. Wanneer wij tegen de avond weerkeerden, zagen wij dat alle huizen opengebroken en doorzocht waren; honden, koeien, geiten en varkens, al de huisdieren liepen op straat en in de velden. Enkele winkels waren reeds leeggeplunderd, zij die overgebleven waren alsmede de huizen van enig aanzien kregen hun beurt de volgende dagen. Hier en daar echter begonnen enkele ingezetenen, welke

niet al te ver gevlucht waren naar huis weer te keren en namen de taak op zich de beesten te verzorgen, niet enkel uit hun stallen, maar ook uit die waarvan de eigenaars nog afwezig waren. Na 2 - 3 weken echter keerden de meeste uitwijkelingen naar hun haardsteden terug en onze gemeente zou haar gewoon uitzicht herkregen hebben, ware het niet geweest dat die grijze uitlanders ons te veel onder de ogen liepen en lastig vielen.

Dankzij het commiteit van hulp en voeding, heeft de bevolking onzer gemeente tijdens de oorlog niet al te veel geleden, wel heerste er in de maanden april, mei en juni van 't jaar 1917 bij sommige gezinnen wat schaarsheid van levensmiddelen, maar bij enkelen was het hun eigen schuld, omdat zij, verblind door de fabelachtige prijzen, van de opbrengst hunner akkers meer hadden verkocht dan zij missen konden, of bij 't verbruik zonder het minste overleg hadden gehandeld. Geldelijke hulp werd er genoegzaam uitgedeeld, want menige ondersteunde is tijdens de oorlog verrijkt en 't waren in 't algemeen zij nog die in de herbergen het meester verteer maakten. De kleding allen liet veel te wensen over, in den beginne, toen de prijzen nog in eenieders bereik waren, was men te gierig om te kopen en later werd het voor velen onmogelijk, zodat thans in de meeste gezinnen, bijna geen deksel meer op de bedden is en zowel volwassenen als kinderen om zo te zeggen geen hemd meer aan 't lijf hebben.

Voor wat de opeisingen betreft, heeft ons gemeentebestuur tegen de eis der Duitsers steeds zo weten in te gaan, dat iedereen aan de hem opgelegde verplichting kon voldoen, zonder zichzelf of de zijnen te benadelen. Van daar ook dat hier weinig boeten of straffen betaald werden. Acht paarden hebben de landbouwers moeten afstaan, weliswaar tegen lage prijzen, maar ook tegen contante betaling. Van de ganse gemeente werden slechts twee fietsbanden ingeleverd, de andere werden evenals koper en wol zorgvuldig verborgen en bij de opzoekingen welke later plaats grepen werd weinig ontdekt.

Meermaals werd aan de gemeente de lijst der werklozen gevraagd, waarop telkens het antwoord volgde: "Wij kennen hier geen werklozen" en wanneer bij de grote controleverzameling iedereen beneden de 48 jaar met een certificaat van niet werkloosheid moest voor de dag komen, gewettigd door de burgemeester, had men het zover gebracht, dat van gans de gemeente niemand zonder bestaansmiddelen verscheen. Niettegenstaande dat, werd de eenzelvigheidskaart van vijf jongens niet gestempeld en de gemeenteoverheid kreeg bevel deze werklieden naar Herentals te brengen, om ze aan de Duitse dwingelanden af te leveren, welke ze als slaven naar Duitsland zouden wegvoeren. Aan dit bevel werd geen gevolg gegeven; wij verwachtten ons alsdan aan zware straffen, maar alles is gebleven bij strenge bedreigingen en de 5 jongens bleven thuis. Gebouwen en eigendommen onzer gemeente, hebben vanwege de Duitsers weinig te lijden gehad, geen vernieling, ook geen beschadiging of diefstallen van belang. De weinige kunstvoorwerpen die de kerk bezit zijn onaangeroerd gebleven, de steenwegen zijn wat kapot gereden in de aftocht. De bossen zijn bijna totaal verdwenen, zij werden ofwel verkocht ofwel afgezaagd voor brandhout. De vluchtelingen uit de verwoeste

streken van Vlaanderen naar onze gemeente overgebracht zijn hiervan grotelijks de schuld. Aan de vijand werd voor zoveel het ons bekend is geen hout verkocht.

Wegen

In 1836 kreeg Hulshout de gelegenheid zich op te werken tot een plaats van meer belang. Het plan was gemaakt om een provinciale baan te leggen van Mechelen over Heist-op-den-Berg en Hulshout naar Westerlo. De burgemeester deed het voorstel hiervoor gratis gemeentegronde af te staan. De schepenen waren akkoord maar de raadsleden verwierpen het voorstel en hadden liever dat de provinciale baan buiten het dorp bleef, want "het was te gevaarlijk ..." er zouden te dikwijls troepen komen en andere versleten opmerkingen hielden de baan buiten het dorp. Uit die tijd dateert de steenweg naar Booischot over Hulshout.

In 1851 werd de baan gelegd van Herentals naar Booischot over Hulshout.

In 1891 werd beslist de steenweg naar Westmeerbeek te bespreken. Booischot vroeg Hulshout om half bareelrecht te mogen heffen op alle voertuigen die over de steenweg van Booischot moesten (steenweg Lier - Aarschot). Het bareelrecht van 10 jaar wordt toegestaan. Op 4 mei 1892 werd de steenweg naar Westmeerbeek aangevat.

In 1896 werd bareelrecht geëist van niet-bewoners van Hulshout voor het gebruik van onze wegen. In 1907 wordt een nieuwe steenweg naar Booischot aangevat.

In 1950 op 23 juli wordt een aanvang genomen met de aanleg van een nieuwe betonnen baan door Hulshout, van Heultje naar Heist-op-den-Berg. (Aannemer A. Moens uit Turnhout) Einde september begint met de aanleg van een nieuwe betonnen baan naar Booischot.

Geschiedenis: Ontstaan van de buurtweg Hulshout-Booischot

Eén blik op de Ferrariskaart of op de eerste kadasterkaart van Hulshout volstaat om vast te stellen dat op het einde van de 18de begin 19de eeuw één van de belangrijkste Hulshoutse wegen, de huidige Booischotse weg, totaal onbestaande was.

Er was wel een weggetje dat later deel zou uitmaken van de verbindingsweg, maar dit betekende toen niet méér dan paadjes die van de Grote Baan naar de beemden liepen.

Pas in 1838 en dan nog op aandringen van Booischot werden de plannen voor de weg Hulshout-Booischot opgesteld.

Het waren niet zozeer de inwoners van Booischot dan wel de Booischotse burgemeester die bijzonder op de aanleg van deze weg gesteld was. Die burgemeester was de kasteelheer Dellafaille de Leverghem. De Dellafailles, die aanzienlijke bezittingen hadden langs deze kant van de Nethe -denken we maar aan de "Herenbossen" en "Het Bergske" - waren natuurlijk erg gebrand op dergelijke weg en meer nog op een brug over de rivier die hun goederen in twee deelde.

Booischoot vroeg en kreeg dus toestemming en subsidies voor de aanleg van een weg naar Hulshout. In haar zitting van de 4de september 1838 keurde de Bestendige Deputatie een subsidie goed van 16.000 frank voor "...t'openen van gemelden buertweg en 't maken van een optrekkende brug over de Nethe..."

Ook de Minister van Oorlog werd geraadpleegd. Deze meldt op 19 september dat hij geen bezwaar heeft tegen de geplande weg.

Op 27 september 1838 komen de gemeenteraden van de beide gemeenten in gezamenlijke zitting bijeen in het gemeentehuis van Booischoot onder het voorzitterschap van de Booischootse burgemeester om zich "... te beraeden en definitievelijk vast te stellen over de wederzijdse verplichtingen die de twee gemeentens zich opleggen ten opzichte van t'maeken van eenen buertweg in ijzersteen..."

Na een lange woordenwisseling komt men tot een akkoord over de wederzijdse verplichtingen.

Booischoot zal instaan voor:

1. De bouw van de ophaalbrug die "...zal gemaakt worden volgens plan en bestek der gene die er in den loop van dit jaer over de zelve riviere is gelegd te Westmeerbeek..."
2. De aankoop van alle gronden over het ganse tracé, dus ook op het grondgebied van Hulshout.
3. Het maken van de wegbedding op hun grondgebied. Hierbij valt het op dat deze bedding het dichtst bij het dorp op een breedte van 8,34 m en dicht bij de Nethe op 11,12 m moet aangelegd worden. In deze breedtes zijn de grachten langs de beide zijden inbegrepen. Dit werk moet voltooid zijn op 1 juli 1839.
4. Het verharderen van de weg op hun eigen grondgebied, maar ook op een deel van Hulshout, nl. van aan de Nethe "...tot en met den bemd van Sols, wijk D nr 363 van t'kadaster..." Deze verharding moet uitgevoerd worden over een breedte van 3,3m en op een dikte van 80 cm in ijzerertssteen die tot gruis verbrijzeld en vastgestampt wordt op 60 cm. Aan dit werk zal begonnen worden in de winter van 1839. De werken zullen starten van aan de Nethe om van daaruit langs beide zijden tegelijk over gelijke lengte te worden uitgevoerd. Alles moet klaar zijn op 31 december 1842.
5. Booischoot zal de weg onderhouden op zijn eigen grondgebied en op het deel van Hulshout van aan de Nethe tot aan de Beemd van Sols.
6. Het zal aan de gemeente Hulshout de nodige steen leveren om de weg op het grondgebied van deze laatste te verharderen.

Hulshout daarentegen verbindt zich tot:

1. Het betalen van 800 frank aan Booischoot op 1 januari 1839.
2. Het maken van de wegbedding op zijn grondgebied. Ook hier moet het bed het dichtst bij de Nethe het breedst zijn.

3. Het verharderen van de weg op zijn grondgebied van aan de al bekende beemd van Sols tot aan de Grote Baan. Deze verharding zal gebeuren met de steen die op kosten van Booischot (zie punt 6 hierboven) wordt gedolven in de beemden gelegen op het grondgebied van Hulshout Wijk D nrs. 272, 273, 363, 370, 371 en 372. Hulshout moet wel instaan voor het laden, vervoeren en plaatsen van de steen. Ook dit werk moet voltooid zijn op 31 december 1842.

Uit de opeenvolgende jaarverslagen van de gemeente Hulshout blijkt dat deze weg binnen de gestelde termijn werd aangelegd. In het jaarverslag van 27/08/1840 lezen we dat "...de geheele bedding voltooyd (is en dat ze) reeds binnen dees grondgebied omtrent de 1.140 meters, ten koste dezer gemeente besteenigd is...". Op 1 september 1841 wordt gemeld dat er nog 190m te bestenigen is, en het jaarverslag van 25/08/1842 getuigt dat "...den nieuwen weg van hier nae Boisschot ten genoegte van't publiek is voltrokken..."¹

Ten genoegte van't publiek....Van het Hulshoutse publiek alleszins. Hulshout dankt een van zijn belangrijkste verbindingswegen aan het privé-belang van het Booischotse kasteel en heeft hiervoor de gemeente Booischot laten opdraaien.

De lengte van het stuk weg dat op kosten van Booischot in Hulshout werd aangelegd en onderhouden is nog steeds duidelijk op het terrein te zien. Om dit punt te markeren bouwde Booischot, in dezelfde bruine ijzersteen als voor de weg werd gebruikt een mijlpaal, het nog altijd bestaande "Toreke".

Hier moet dan worden opgemerkt dat die eerste baan, de zgn. Ijzeren Weg, niet helemaal samenviel met de huidige Booischotse Weg. Later werd een bocht afgesneden zodoende dat het Toreke nu een beetje verlaten in een weide staat op zo'n twintigtal meter van en met zijn achterkant naar de nieuwe weg.

Het tracé van deze nieuwe weg werd uitgestippeld in 1872. Toen stelde de gemeenteraad vast dat "... den buurtweg in ijzermaalsteen tusschen deze en degene van Booischot over meer dan 30 jaren gelegd des winters met karre en paard onbruikbaar is geworden, zelfs dat in het zomersaisoen den zelve veel te wenschen overlaat. Dat er geene groote ijzermaal aan deze omstreken om denzelve te onderhouden meer te bekomen is en dat dus het aanleggen van eenen nieuwen buurtsteenweg hoogst noodzakelijk is geworden..."²

Dit moest natuurlijk weer gebeuren in overleg met Booischot. En toen kwam de kat op de koord. Hulshout beschouwde de in 1838 door Booischot aangegane onderhoudsverbintenis immers als eeuwigdurend. Vruchteloos wordt op een vergadering tussen beide schepencolleges naar een oplossing gezocht. Iedereen blijft echter op zijn

¹ GAH, Boek C, Acten van het college van burgemeester en schepenen, p.41, 57 en 73

² GAH, Zittingen Gem. Raad 1855-1890, p. 87

standpunt. De 12de april 1873 besluit de Hulshoutse gemeenteraad dan ook "...: overwegende dat Booischot door het vervangen van den ijzermaalweg in kassei thans afziet van dien onderhoud en ook geen vergoeding aan Hulshout deswegens wilt toestaan het aanleggen van eenen kasseiweg van deze gemeente naar Booischot te verschuiven tot dat deze laatste zal genegen zijn eene steenweg op de aangehaalde uitgestrektheid..."³

De tijden zijn echter veranderd. De hogere overheid is nu ook geïnteresseerd in de verbetering van het wegnnet.

In diezelfde periode werd ook een nieuwe brug over de Nethe gebouwd. Op 24 mei 1872 schrijft de arrondissementscommissaris "...Il sera procédé incessamment à l'adjudication des travaux de construction sur la Grande Nete de trois ponts barrages à Zoerle-Parwijs, à Westmeerbeek et à Booischot..."

Staat en provincie zullen evenwel elk voor één derde tussenkomen. De 1ste mei komt Hulshout dan ook terug op zijn beslissing van 12 april met de bedenking dat alhoewel de onderhandelingen met Booischot om een schadevergoeding te krijgen voor het beëindigen van hun onderhoudsverplichting vruchteloos zijn gebleken "...het betaamt eene kasseiweg daar te stellen tussen de twee gemeentes om onze inwoners naar de statien van de ijzerenwegen van Booischot en Westmeerbeek alle gemak te verschaffen..."⁴ Er wordt evenwel nog een laatste poging ondernomen. Men vraagt nu dat de hogere overheid in het kasseien van een stuk weg van aan de pastorie tot aan de Schietboompleinstraat tegen dezelfde gunstige subsidievoorwaarden. Het is vooralsnog niet duidelijk of hierop is ingegaan.

De derde augustus 1875 komen de gemeenteraden van Booischot en Hulshout weer in gezamenlijke zitting bijeen. Er is nu een ander probleem gerezen. Het globale werk op het grondgebied van beide gemeenten werd door de provincie aanbesteed op de 16de juli. De laagste inschrijver was mevr. Weduwe Jos Lenaerts en zonen, aannemers uit Turnhout. Deze biedt aan de werken uit te voeren voor 56.985 frank tegen juli 1874. De oorspronkelijke raming bedroeg echter slechtst 52.728,45 frank terwijl de einddatum op 30 november 1873 werd bepaald. Toch zijn de verenigde raden van oordeel dat "...alhoewel de gemelde inschrijving de schatting ver overtreft...men nochtans van gevoelen is (dat) door den opslag der bouwstoffen en daglonen der werklieden eene nieuwe aanbesteding nadeliger zoude komen te zijn, en dat met het tijdstip van voltooiing te verkorten de werken slechter zouden zijn en ook bijna onmogelijk om in het wintersaisoen uit te voeren..."⁵ Men besluit dan ook de voorliggende inschrijving goed te keuren. En zo wordt het dan ook uitgevoerd. Op 12 mei 1874 wordt in de Hulshoutse gemeenteraad medegedeeld dat de uiteindelijke kostprijs van het

³ Ibid, p. 88

⁴ GAH, Zittingen Gem.Raad 1855-90, p. 88

⁵ Id., p.90

Hulshoutse deel van de weg 38544,71 frank bedroeg waarvan dus één derde t.t.z. 12.848,23 frank door de gemeente moet worden betaald.

De kasseienweg van 1874 had een breedte van 2,5 m. In 1889 werd hij met een halve meter verbreed. Zo is hij gebleven tot het begin der vijftiger jaren van deze eeuw. In de zomer van 1952 werd hij door de huidige betonweg vervangen.

Geschiedenis: Onderwijs

Het grootste gedeelte van de vorige eeuw werd les gegeven in een éénklassige school. Het huis staat nu nog op de hoek van de Booischotse steenweg en de Grote baan. Het huis, waar reeds rond 1840 werd les gegeven bestaat uit één grote kamer, daarnaast een kleiner plaatsje dat misschien vroeger 't bureeltje van de meester was en daarnaast nog een kleiner kamertje. De speelplaats lag daar juist achter langs de Booischotse steenweg. Nu is hier de bibliotheek van Hulshout gevestigd.

In 1856 werd het huidig gemeentehuis het schoolhuis. Het aantal schoolkinderen bedroeg in 1892 103 jongens en 120 meisjes. Het juiste aantal was afhankelijk van het werk thuis en ook van het weer. Meisjes en jongens werden samen onderwezen, iets wat enige jaren later werd veranderd, wanneer de zusters Annonciaden hier het onderwijs voor het zwakke geslacht kwamen verzorgen.

Eén van de eerste en naar het schijnt beste nonnen was zuster Bernard, die later verplaatst werd omdat zij volgens haar oversten wat te veel bij Dommeken kwam. Het was in Nonkel van Heylen zijn tijd dat meester Dom de scepter zwaaide over die grote bende snotneuzen (er werd bijna nooit langer dan hun twaalfde jaar naar school gegaan.)

Wie Dommeken feitelijk was?

Iemand die zowat alles deed in het dorp: president van de harmonie, lid van de kerkfabriek en bezieler van alle bestaande sociëteiten en genootschappen. Bovendien was hij een streng maar goed opvoeder. Hij was getrouwd met Netje. Zij hadden veel kinderen en bewoonden het oude huis, met zijn vijftal trappen eer men aan de voordeur was, van de Stouwer (August Compagnie). Het was een huis zonder verdiep. Op dezelfde plaats staan nu drie andere huizen, tegenover het gemeenteplein.

Als klas was het er maar armzalig: geen banken, een oud draaibord op een ijzeren pikkel. De leerlingen zaten op het valleke van hun fluitjesbroek op de koude vloer van rode cementen tegels. Voor hun knieën hadden zij een lessenaartje staan van een vijftig centimeter breed en lang, en een twintig centimeter hoog. Het deksel van dat kastje helde wat af en een latje belette dat lei of blad op de grond zou schuiven. De meester had alleszins een mooie kijk op zijn leerlingen. Wegens dat groot aantal jongens en meisjes kon Dommeken zich onmogelijk bezig houden met ieder van zijn studentjes afzonderlijk. Vooral in het begin van het schooljaar moest beroep gedaan worden op de

slimste van de klas om de kleinsten te leren lezen. Een van die lesgevers was Leonard Luyten, later kleermaker en wonende aan het kapelleke in het dorp.

Rond die tijd was er in België ook een verwoede schoolstrijd losgebroken. Meester Peremans werd door de staat (liberalen) benoemd in Hulshout, waarna ook Dommeken die hier al langer stond ook benoemd werd en betaald door de staat. Peremans heeft nooit veel leerlingen in zijn klas gehad omdat de katholieke ouders hun kinderen naar Dommeken stuurden. Zo hadden die onderwijzers allebei alle leerjaren in hun klas. Hoewel Peremans een liberaal was ging hij in de kerk toch met de schaal. De liberalen waren eerder de bezittende klasse.

De meisjes kregen in die tijd, toen het onderwijs nog in zijn kinderschoenen stond, toch ook al speciaal handwerk zoals naai- en breiles dat gegeven werd door een gewone, handige huismoeder of jonge dochter. Een diploma was trouwens niet vereist. Nonkel van Heylen heeft twee vrouwen weten les geven: Marie en Norreken.

De pastoor van Hulshout gaf alleen les aan de kinderen van de rijken (de Van Baelens in het dorp -Felix, Amandus en Jef van Fonskes- en op het Eindeken). Meester Dom gaf ook les aan de arme sloebers in de kerk en in de school. In de kerk was dat natuurlijk als voorbereiding op de eerste communie, die gedaan werd op 12 jaar (een plechtige communie bestond niet). De jongens voorbereid door de pastoor waren daarom de slimste niet. Sommigen waren één, twee of drie jaar ouder dan Nonkel. Voor de rest moest Nonkel in die jaren naar de catechismusles bij Do Smoor. Hij was een verstandig gewoon burgermens aangeduid door de pastoor. Van Do moesten de leerlingen de vraag over het huwelijk niet leren. Dommeken die die vraag echter aan Nonkel stelde zei deze dat hij ze niet moest leren. Deze naar de pastoor ...

In 1903 werd de gemeenteschool aangenomen door de gemeente.

Rond 1904 gingen de kinderen naar de zogenaamde katholieke school, die stond op de plaats waar nu Jozef Haepers woont (200 m rechts op de Booischotse steenweg). Dit gebouw werd gebruikt als kapel tijdens de bouw van de nieuwe kerk.

Isidoor Peremans en twee zusters waren de voornaamste leerkrachten. Er waren twee grote klassen. Twee nieuwe gebouwen werden in 1904 in het dorp gebouwd, met daarnaast een schoolhuis. Voor de volwassenen werd in 1909 een avondschool opgericht. De gemeente stond geen toelagen toe voor het onderwijs. De onderwijzer mocht wel beschikken over de klaslokalen.

Tijdens de oorlog 1914 - 1918: de schoolbanken werden fel beschadigd. Bij de opeising van het koper werden krukken van de deuren en de toppen van de raamposten gebroken. Na de wapenstilstand waren in de onderwijsgebouwen dagelijks talrijke troepen gelogeed en deze tuchtloze bende heeft verscheidene schoolbanken opgestookt en schoolgerief meegenomen of vernield. Het onderwijzend personeel heeft toen ongeveer 14 dagen zijn werkzaamheden moeten staken, wat zich bij gebrek aan kolen in de winter nog dikwijls heeft voorgedaan. Het onderwijs heeft dus tijdens de oorlog fel geleden.

In 1920 werden in het gemeentehuis twee klassen ingericht wegens de snelle bevolkingsaan groei.

Het was in 1925 dat de zusters hun meisjesschool lieten bouwen.

In 1935 hadden de eerste besprekingen plaats omtrent de bouw van een nieuwe school op het Eindeken. Toen in 1939 de school af was benoemde men Cesar Bruynseels tot schoolhoofd.

In 1944 - 45 moest naar andere klaslokalen voor de meisjes worden uitgezien.

Bij gebrek aan wat beters werd dan les gegeven in een oud koffiehuis (café)

"het witte paard" tegenover de jongensschool. Vandaar ging het naar de parochiezaal. In 1948 werden tegen de meisjesschool twee klaslokalen en een keuken gebouwd.

Wapenschild en vlag van Groot-Hulshout

Vastgelegd bij gemeenteraadsbesluit van 24 mei 1989,
Bekrachtigd door het ministerieel besluit van 20 juli 1989.

Beschrijving van het wapen (gevierendeeld):

Deel 1 & 4:

In goud vier palen van keel en uitgeschulpte zoom van lazuur

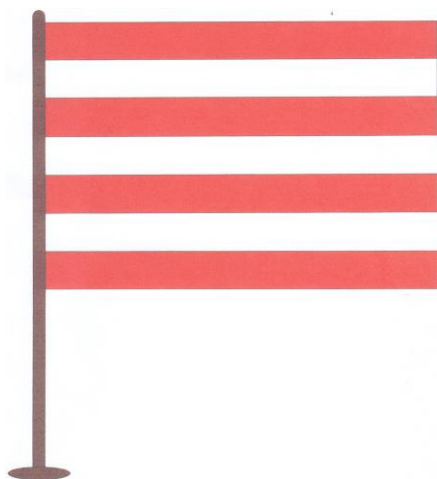
Deel 2:

In sinopel drie leeuwengezichten van goud, met tongen van keel

Deel 3:

In zilver een keper van lazuur vergezeld van drie koeken van hetzelfde, elk beladen met een zespuntige ster van goud.

Het schild is geplaatst tussen twee onderaan gekruiste hulsttakken in hun natuurlijk groene kleur.

Zeven rode en witte banen van gelijke hoogte.

Bezienswaardigheden

Het Toreken

Te Hulshout worden nog steeds spook- en heksengeschiedenissen verteld die zich afspeelden om en rond het Toreken.

Van in Hulshout tot ver over de Nete stond er geen enkele woning. Een steenweg in ijzersteen, waarvan de loop bepaald was door baron Dellafailles de Leeuwergem, omdat de weg door zijn eigendom liep, verbond Hulshout met Booischot. Geen straatverlichting. De mensen te voet, met de kruiwagen of met de hondenkar, op weg naar huis. Even voor de Nete, het Toreken. Bij valavond zal het schril afgestoken hebben tegen de donkere achtergrond. Van ver zag men het opdoemen uit de dichte takkenmassa.

Gelegen als het ware in de valei van Felix Timmermans rivier, waren er vanzelfsprekend weiden aangelegd. Wie nu weiden zegt ruikt natuurlijk koeien. Deze dieren lagen gebonden aan kettingen en ringen, wat natuurlijk enig lawaai en gestoei met zich meebracht.

Een voorbijganger hoorde iets, vermoedde iets. De wind joeg door de kruinen der bomen en werd als fluisterende stemmen opgevangen; het rinkelende ijzer werd als van spoken afkomstig uitgelegd. De opgezweepten verbeelding kreeg vrij teugel. De spoken en kwade geesten waren weer op hun verzamelplaats bijeen gekomen. Wat kunnen tweehonderd à driehonderd meter toch lang schijnen. Er naartoe gaan was nog zo erg niet, maar eenmaal er voorbij knaagde het nare, benauwende gevoel iets op de schouder gewaar te worden. Kijken, meer achteruit dan vooruit. Sneller gaan was al niet meer mogelijk, dan maar lopen. Alles was immers nog niet verloren. Verschillenden zijn in Booischot of in Hulshout aangenomen die een hele tijd de uitleg deden met verwarde gebaren en weidse bewegingen, maar geen woord konden uitbrengen vooraleer het knikken der knieën had opgehouden. Dat was het Toreken bij onze voorouders.

Wat is het Toreken?

Wel, toen voornoemde steenweg tussen Booischot en Hulshout werd aangelegd, wilde men een gedenkteken plaatsen om aan het nageslacht te tonen hoever Booischot het aanleggen van die weg had bekostigd. Dat aandenken is het Toreken. Aanleg van de weg en bouw van het Toreken geschieden in 1836. Op de brug over de Nethe hief Booischot toelrecht behalve voor de Hulshoutenaren.

Het Toreken is ook vervaardigd uit echte ijzersteen, daar door de natuur voortgebracht. Een voetstuk van een kubieke meter, met in het midden daarop een cilindervormige toren van ongeveer drie meter en half hoog en een halve meter doorsnede. Een gietijzeren piek steekt erbovenop. Deze piek is, volgens mensen die het kunnen weten, omgebogen door de kwade geesten van weleer.

Het torenvormig metselwerk is geslaagd: deels natuursteen, deels een soort cement. Het is in die cementsegmenten dat de volgende namen en afstanden zijn gegrift.

Van boven naar onder in deze orde, waarschijnlijk rekening gehouden met de toenmalige wegen, lezen wij: Antwerpen 35115m, Mechelen 23393 m, Turnhout 40080 m, Heist-op-den-Berg 7080 m, Westerlo 13200 m, Booischot 2020 m, Hulshout 1120m (afstand die overeenkomt vanaf die plaats tot in de dorpskom).

Het Toreken staat daar, blootgesteld aan weer en wind. Het is bijgevolg niet te verwonderen dat door de jaren heen de inschriften veel te lijden hebben gehad van de erosie. Ook het bouwwerk zelf lijdt onder de gesel destijds: stukken brokkelen af, barsten ontstaan. Ondanks alles staat het nog daar, omgeven door de beemden op een driehonderd meter van de Nete, een tiental meter naar rechts van de Booischotse steenweg. Ondertussen is in het jaar 2000 het Toreken reeds gerestaureerd.

Nota: ter vervanging van de leeuw werd op het dorpsplein als oorlogsmonument een ander Toreken opgericht, waarop de afstanden zijn weggelaten.

Hulshout wil toeristen naar het Toreken lokken

Morgenavond wordt in de gemeenteraad van Hulshout gestemd over een principesbeslissing inzake de aankoop van de grond naar en rond de kilometerpaal Het Toreken. Het gemeentebestuur wil dit vervallen en vergeten monument wat meer toeristisch belang geven.

Het Toreken zou in 1836 gebouwd zijn, toen ook de verbindingsweg tussen Hulshout en Booischot werd aangelegd. Volgens sommige bronnen werd het geplaatst op het punt tot waar beide gemeenten hun deel van de weg betaalden. De Nete is wel de grens, maar Het Toreken staat een heel eind verder in de beemden richting Hulshout. Het is gebouwd in ijzerzandsteen, dat in de streek veel werd aangetroffen en waarmee ook nogal wat kerken werden gebouwd. Het voetstuk is ongeveer één kubieke meter groot en draagt een cilindervormig metselwerk van 3 tot 4 meter hoog. Bovenaan prijkt een gietijzeren piek.

Op dit merkwaardig bouwwerk staan afstanden gegrift. Het Toreken is dus een soort

kilometerpaal. De vermelde afstanden zijn : Antwerpen 35.445, Turnhout 40.080, Mechelen 23.393, Heist-op-den-Berg 7.080, Westerlo 13.200, Booischot 2.020 en Hulshout 1.420. De afstanden in meter zouden berekend zijn op het wegnnet dat 150 jaar geleden bestond.

Rond Het Toreken werden destijds nogal wat spookverhalen verteld. Op het einde van de jaren vijftig werd het gemeenteplein verhard en verdween het oude monument van de gesneuvelden. In de plaats daarvan kwam een reproductie van Het Toreken. Dat nieuwe monument van de gesneuvelden werd in 1960 ingewijd. Hulshout heeft dus in feite twee Torekens, maar het is het oude dat het gemeentebestuur van verder verval wil redden.

De gemeente wil het monument, de omliggende grond en een toegangsweg aankopen. Men denkt eraan om er een zitbank te plaatsen, zodat dit verloren monument toeristen kan aantrekken. De eigenaar is alvast bereid om het te verkopen.

17 oktober 1989

Sint-Mattheuskerk

Deze kerk bezit 2 laatgotische retabels afkomstig uit de vroegere kerk: het Passieretabel (Antwerpen ca 1920) en het St-Mattheusretabel (Antwerpen 16de eeuw). Een retabel diende hoofdzakelijk tot stichting van het gewonen volk. Daarom straalt het doorgaans een roerende naïviteit uit. Het wordt ook wel eens de "Bijbel van de armen" genoemd. De geschiedenis wordt verteld in episodes, door middel van diverse taferelen, eigenlijk zoals een modern stripverhaal!

Je kan er ook de muurschildering "Kroning van O.L.V." (1944) door pater Kalist Fimmers (1906-1969) van de abdij van Tongerlo vinden. Het barokke meubilair van de oude kerk wordt bewaard in het Vleesmuseum in Antwerpen.

Pallieter

Nabij de Grote Nete staat het kasteel Hof ter Laken met park en in de buurt ervan het Bergske, de hoeve die ervan afhing. Het is een hoeve in vakwerk. Deze hoeve en de onmiddellijke omgeving zijn sinds 1977 en 1980 beschermd. De hoeve diende al woning van Pallieter in de gelijknamige film van Roland Verhavert.

Bekende personaliteiten

Bertel Broeckx

Dichter

Joris Verhaegen

Joris Verhaegen werd geboren te Hulshout op 3 mei 1921.

Ridder in de Leopoldsorde – ere-voorzitter "Zonnige Kempen" -

Burgemeester, senator, lid van het Europees Parlement(CVP).

Hij is Burgemeester van Hulshout geweest van 1952 tot 25/08/1981 (datum overlijden).

Hij was een sociaal voorvechter voor de ontwikkeling van de Kempen en medeoprichter van de I.O.K waarvan hij jaren lang voorzitter is geweest.

Hij werd volksvertegenwoordiger en later senator.

Als burgemeester bracht hij grote industrieterreinen klaar voor werkverschaffing en is daar dan ook zeker in geslaagd.

Cesar Bruynseels

Oud-schoolhoofd, verteller.

Vital Celen

Prof. Dr. Vital Celen werd te Hulshout geboren op 9 februari 1887. Hij zou langs zijn moeder tot dezelfde stam behoren als de zestiende-eeuwse dichter Bartholomeus Boeckx. Hij deed zijn humaniora in het college van Aarschot en zijn universitaire studies te Leuven waar hij promoveerde tot doctor in de Germaanse Filologie. Hij werd leraar te Doornik en nadien te Antwerpen. Hij volgde in 1932 Juul Persyn op als professor aan de Handelshogeschool en in 1938 Maurits Sabbe voor Nederlandse letterkunde aan de koloniale Hogeschool te Antwerpen.

Hij was lid van het Comité flamand de France, bestuurslid van de Vlaamse PEN-club, lid van de vereniging van Vlaamse letterkundigen en van de vereniging van Vlaamse schrijvers. Hij was tevens ridder in de Leopoldsorde en officier in de Kroonorde.

Prof. Dr. Vital Celen was een strijder op de voorposten van de Vlaamse beweging in eigen land en voornamelijk in Frans-Vlaanderen. Emiel Van Hemeldonck beweert dat zijn aandacht, toewijding en liefde voor Frans-Vlaanderen in zulke mate groeiden dat de cultuurhistoricus van de Vlaamse gemeenschap nu reeds in volle gerustheid mag schrijven dat de naam van Prof. Dr. Vital Celen onafscheidbaar al gebonden blijft aan de cultuurbeweging die het Vlaamse bewustzijn in het uiterst westelijke bastion van de Vlaamse stam levend tracht te houden.

Frans Jozef Vital Celen overleed te Antwerpen op 8 september 1956.

Hij schreef romans, novellen, wetenschappelijke en literaire artikels en merkwaardige gedichten. Letterkundige pioniersarbeid presteerde hij in en voor Frans-Vlaanderen. Hij zorgde mede voor de uitgave - zes dikke boekdelen - van "De werken van Michiel De Swaen".

Andere werken:

- ✓ Het licht was gouden
- ✓ Nagelaten gedichten en opstellen van Dr. Stan Serneels
- ✓ Onze mirakelspelen
- ✓ Zo schrijven de Frans - Vlamingen (bloemlezing)
- ✓ Kalverliefde
- ✓ 't Pastoorke van Vossendonck
- ✓ Priester - schilder J. E. Esser
- ✓ Michiel de Swaen (keurbladzijden)
- ✓ Frans - Vlaanderen (letterkundige betrekkingen met Vlaanderen, herleving van het nationaliteitsgevoel)
- ✓ In de tover der stad

Naamverklaring

Algemeen

Hulsholt - Hulshoudt - Hulshout

Huls: tweekleppige vrucht

Hout: hout, bos

De naam Hulshout is afgeleid uit de samenvoeging van Hulst en hout, waarin de "t" in het midden weggelaten werd.

De oude schrijfwijze die reeds voorkomt in 810 is "Hulsholt" hetgeen verklaard wordt als een plaats waar dus veel hulst te vinden was.

Huls - holt: plaats waar veel hultststruiken groeiden. Dus waarschijnlijk een groot onbewonnen terrein (het Goor) met daarop een enorm hultsbos. De hult is een groenblijvende heester met giftige bessen. Het is tevens een beschermde plant. In de voorgeschiedenis is de plaats waar nu Hulshout gesitueerd is waarschijnlijk niet anders geweest dan een moeras, getuige hiervan zijn de turfongtingen in de 16e eeuw en later. Er zou in de buurt van Hulshout een Romeinse kom geweest zijn.

In de abdij van Tongerlo zijn gronden waarop de naam Hulsholt voorkomt in 810. Hieruit kunnen wij de volgende conclusie trekken: Hulshout is één van de oudste Kempische nederzettingen, gevestigd op één der rijkste hoogveengronden uit de streek.

Namen van enkele straten vóór de recente wijzigingen

Tubbaxdijkstraatje	= Tubbax (naam) & dijk
Eikelbroekstraat	= eikel (vrucht van een eik) & broek (moeras, laag land)
Brouwerijstraat	= straat waar vroeger een brouwer was
Doodsbroekstraat	= dood (verlaten) & broek (moeras, laag land)
Dorpsplein	= plein in het centrum van het dorp
Berkelbroekstraat	= Berkel & broek (moeras, laag land)
Kapellestraat	= kapel
Strepestraat	= streep
Bruulstraat	= bruul - brogilo (Kelto - Romaans) d.i. jachtgebied en later lage plek met hout begroeid, weide
Geersbroekstraat	= geer (riviernaam Geer) & broek (moeras, laag land)
Heksenstraat (of Maaldonkenstraat)	= Heksen & maal (plaats waar recht gesproken wordt, rechtszitting) & donk (ondergronds verblijf en later kleine verhevenheid, zandhoogte)
Grote Baan	= baan die het gehele dorp doorloopt
Molenstraatje	= straat die uitgaat op de molen van Bruggeneinde & -je ter onderscheiding van de "Molenstraat"
Paalsteenstraat	= paal (grens) & steen = vroegere grens tussen Hulshout en Bruggeneinde
Peerdekerkhofstraat	= plaats waar de kadavers der paarden vroeger werden in de grond gestopt
Schietboomplein	= plaats waar de wip van de schuttersgilde St. Sebastiaan stond

Namen der waterlopen

- Nethe: Hnita (oud-Germaans)

- Laak
- Bruggeneindse Laak: Laak te Bruggeneinde

Plaatsnamen

Lijkput	= diepere plaats in een Netebocht tussen de bruggen van Westmeerbeek en Hulshout, waar de overledenen werden overgezet naar Houtvenne om er te worden begraven.
Spurrielanden	= spurrie (bep. Plant), land (akker) = plaats tussen de Zavelkuil en de Vaart, waar volgens de overlevering het kasteel stond van de voorouders van Cannart d'Hamale, een oude adellijke familie.
Zwarte land	= naam van eigendommen die vroeger door de Fransen aan kerken en kloosters waren ontnomen en openbaar verkocht = plaats gelegen halverwege de Heidebaan, langs de rechterzijde
Schranske	= plaats in de omgeving van de oude woonplaats van de veldwachter, waar vroeger een kasteel zou gestaan hebben. De gracht er rond is nog gedeeltelijk te zien.
Herenbossen	= bossen eigendom van de heer
Goren	= goor (modderpoel)

Sysheide, Schranske en Zwarte Land schenen wel eens de uitverkoren nachtelijke verblijfplaats te zijn van heksen en spoken.

Bevolkingsevolutie

In	1693	→	312	inwoners.
	1784	→	423	
	1840	→	674	
	1938	→	2093	
	1963	→	3329	
	2004	→	5415	

Hulshoutse Folklore

Folklore

- "In Hulshout leven ze rijk en sterven ze arm.

In Wiekevorst leven ze arm en sterven ze rijk." *J. Weyns in 't Zwaantje, I, 1950, p8.*

- De boeren van Hulshout werden vroeger "Streusselmuizekens" genoemd omdat ze de stro-opbrengst aan het leger verkochten en zelf stooisel gingen scharren. Als de postbode Nand Bastijns uit Heist brieven ging uitdragen te Hulshout, had hij het traditionele hondengaffeltje bij. De straatbengels van Hulshout riepen hem dan na: "Daar is Nand met zijn gaffel!", dan antwoordde Nand: "Da's om de leste schoof stro op de kar te steken!" (*Gehoord te Booischot, C.Verlooy, 26-01-1969*)

- Rond 1895 stond Hulshout alom bekend als "Klein Turkije", omdat er zoveel bekkensnijders zaten er en er voor een ijdel woord het mes getrokken werd. Die van Hulshout heten ook "Vichters" (vechters). (*Heist-Bruggeneinde*)

Verenigingen

Van de vroegere St. Sebastiaans schuttersgilde is slechts een mooie zilveren beker overgebleven, die zich te Antwerpen bevindt.

Over de Koor, de Jassers en de Harmonie schreef Amandus Van Baelen enkele pittige bladzijden.

Op 15 augustus 1913 had de eerste geitenprijskamp plaats in het dorp, die rond 1950 nog steeds doorging. Vroeger had men daarbij nog volksspelen georganiseerd (zaklopen, lopen met de geiten enz ...), nadien bleef nog alleen de geitenkeuring. De laatste bondsleider was Emiel Wouters.

Over de Haankappers is weinig geweten.

Sagen

De meeste sagen worden verteld op de plaatsen waar het spookte.

Ook werden er wondere verhalen verteld over E.H. Van Oostenrijck, rector der Latijnse school tot in 1820 (er wordt ook verteld dat Van de Weyer rector was). Die rector kon aardige toeren doen beweert de overlevering. Door een wondere macht wist hij alle gestolen dieren en voorwerpen steeds juist aan te wijzen en ook door de dief te doen terugbrengen. Toen op een zekere dag bij hem zelf een hen gestolen was, gelaste hij zijn meid dit verdwenen eierfabriekske terug te halen; hij gaf haar de curieuze aanwijzing: "Trees ga bij Van Passel mijn hen halen". Trees kwam weldra terug en beweerde dat ze daar niet was. Hij nu, razend kwaad, riep: "Ze zit bij Van Passel in de stal aan de rechterkant nevens de haan op de pelder." En het was zo.

Bij een arm boerke was een kalf gestolen en toen deze bij de rector zijn beklag kwam maken kreeg hij als antwoord: "Hoort het meuteken ne keer bleten gaat het maar gauw drenken, want het heeft zo'n honger". Thuis gekomen vond het boerke inderdaad zijn verdwenen viervoeter die achter de houtmijt met lang aangehouden tonen naar eten stond te trompetten.

Een ander verhaal handelt over een verdwenen kasteel. Voor honderden jaren stond er op de "Spurrielanden" een versterkt kasteel dat toebehoorde aan de voorzaten van

Cannart d'Hamale. Op een tweede Pinksterdag, tijdens een feest brandde deze burcht af: de meid had vet op het vuur gegoten om het aan te wakkeren. Toen haar klederen vuur vatten, liep ze het gehele gebouw door en zo ontstond de geweldige brand. De plaats waar het kasteel voor de brand stond werd later altijd wat gemeden, want het zat er niet pluis zegden de omwoners. Want dikwijls kwamen er 's nachts tussen 12 en 1 lichtende gedaanten rond de verbrande plaats zwerven. Die edele familie had tot gemak van de bevolking de Vaart laten graven. Hiervan bestaan echter geen bewijzen. Het Zwarte Land was de plaats waar de meeste ruzies van Hulshout uitgevochten werden. Vandaar de naam van de mensen van Hulshout: de Messenvichters.

Een legendarisch figuur is ook de "korenater", die zich zou schuil houden in de korenvelden. Hij vond zijn oorsprong voor 1914 toen er te Hulshout, in de Nieuwjaarsstijd, een bruine pater rond kwam om koren. De knecht van de pastoor volgde hem met de kruiwagen en een baalzak. De pater gaf heiligenprentjes aan de boeren. Hij werd spottend de "korenater" geheten.

Oude gebruiken

Bij de begrafenis van een kind, jonge dochter of jongeling was het de gewoonte dat de gebeuren vaantjes maakten om het graf te versieren. De tombe werd overtrokken met een soort van net gekleurd papier en in het midden werd een kaartje aangebracht waarop vermeld stond wie er rustte.

Burgemeesters vanaf 1813

1813	SOMERS Jean Joseph
1814	WUYTEN Petrus
1819	BRUYNSEELS Cornelius
1830	BOECKX Petrus
1843	BRUYNSEELS Adriaan Francis
1849	MARIEN Adrianus
1855	CELEN Jan Baptist
1888	CELEN Frans
1912	VERVOORT Frans Lodewijk
1920	HELSEN Jozef
1922	CELEN Julius
1953	VERHAEGEN Joris Jan Baptist
1981	VERHAEGEN Marc Raymond

HOUTVENNE

Algemeen

(dial. Hèjetfen ; eertijds ook Oosterwijk, uitspr. Jösterwaak).

« De Stekkebieters of Stekkebijters » : een haast vergeten spotnaam (meegedeeld door Suske Adams, landbouwer, ca. 75 j. in 1975).

« De Stekkemans », (volgens Trees V.d.A., landb., geb. 1874 te Ramsel; wonende Heist, (22-7-1952)). Ook geweten te Zoerle-Parwijs: «de Stekkemannen van Houtvenne ». Geen enkele zegspersoon wist een afdoende verklaring te geven. Er bestaat een Stekkestraat te Houtvenne, reeds vermeld in 1652, in een manuaal op het Rijksarchief te Antwerpen. De Stekkestraat verbindt de Langestraat met de Booischotsestraat. (C. Coremans)

Naamverklaring

- Hout-venne: plaats waar in het ven (= de moerassige streek rondom de Grote Nete) bomen en struiken groeien: een bos aan een uitgeveende plas. Rond de Neteboorden met veel vijvers, moerassen en vennen. Er staan trouwens ook veel bossen. Denk ook aan de turfgravers uit Hulshout.

- Houtvenne is het noordelijk deel van de vroegere gemeente Oosterwijk-Houtvenne. Houtvenne is dus het deel aan de Nete, terwijl Oosterwijk het zuidelijk deel van het dorp uitmaakte. Ooster-wijk : Ooster= euster = heester, struikgewas, bos. Wijk = vicus = deel van het dorp.

Geschiedenis

Eerste vermeldingen

1151: Oosterwijk werd vermeld in een oorkonde van de abdij van Averbode.

1361: Begankenis Sint-Adriaan reeds bekend.

1435: Houtven

Korte geschiedenis

Het leengoed van de Domproost van Utrecht, rond 994 verkregen van bisschop Ansfried, was gelegen in het noordelijk deel aan de Nete, dus in Houtvenne, en hoorde toe aan de parochie Hulshout. De leenheer was de familie VAN WESEMAEL.

Oosterwijk, het zuidelijk deel, werd in 1151 door Renier VAN WESTERLE geschonken aan de abdij van Averbode samen met een deel van Begijnendijk (Boterhoeve) later "Het Papenhofke" en "Kasteeltje" genoemd.

Rond 1365 kwamen Oosterwijk en Houtvenne in het bezit van Maria VAN STALLE, die Jan VAN WITTEM huwde. Op 2 oktober van datzelfde jaar gaf de bisschop van Kamerijk de kapel van Sint-Adriaan aan de abdij van Tongerlo. Deze kapel werd de latere parochiekerk. In 1435, na de dood van Jan VAN WITTEM zoon, erfde Herman VAN WITTEM het grondgebied. Hij installeerde er een schepenbank. Vervolgens hebben wij volgende leenheren van de hertog van Brabant: Jan VAN WITTEM (1483), Frederik VAN WITTEM (1484), Hendrik VAN WITTEM (1485), Joris VAN WITTEM (1521), Antonis VAN WITTEM die in

1565 de heerlijkheid Oosterwijk-Houtvenne verkocht aan Gaspar Schetz.

Melchior Nicolaas SCHETZ volgt in 1586 zijn vader op. Daarna komen als leenheer: Antoon SCHETZ VAN GROBBENDONCK (1626), Ignatius Augustijn VAN GROBBENDONCK (1641), Jozef Bonavantuur VAN GROBBENDONCK (1685).

Daarna komen Karel Lancelot BLEREAU (1688), Ludovicus Ignatius VAN CAUWEGOM (1711), Josina Martina VAN CAUWEGOM (1758), Philip Josephus OOMS (1766), Coleta Barbara OOMS (1776) welke gehuwd was met Jan Franciscus MONTENS (D'OOSTERWEYCK).

Houtvenne kreeg zijn gemeentewapen bij Koninklijk Besluit van 26 februari 1851 met de tekens die voorkwamen op de vroegere "siggillum dominum et scabinorum de Oisterwyck di Houtven".

Schild Houtvenne

KB 26 februari 1851: Van lazuur met Sint-Adriaan, de voeten geplaatst op een liggende leeuw, omgewend, rechts vergezeld van smidsalaam, het geheel van goud.

Bezienswaardigheden

Sint-Adrianuskerk

19de eeuw, neo-romaanse stijl, vergroot in 1860, predikstoel en meubilair in Louis XVI. St.-Adriaan werd aanroepen tegen een plotse dood en tegen de pest. Hij was de beschermheilige van de soldaten, de gevangenisbewaarders, scherprechters, smeden en dienstboden. In Houtvenne werd zijn hulp afgesmeekt bij pijnen in de ingewanden, armen en benen. Zondag na 4 maart, feestdag van St.-Adriaan, worden de paarden gezegend. Waarschijnlijk omdat vroeger veel soldaten te paard, hun zegen te Houtvenne kwamen afsmeeken.

Op de zondag voor de feestdag van St.-Jakobus (25 juli) 1653 werd de relikwie van St.-Adriaan, geschonken door de oud-Minderbroeders van Herentals, plechtig overgebracht naar de kerk te Houtvenne, in aanwezigheid van prelaat Wichmans van Tongerlo en de schuttersgilden uit de omgeving. Deze overbrenging gaf het ontstaan aan Houtvenne-kermis op de zondag voor 25 juli.

Ook het interieur van de kerk is de moeite waard met als bezienswaardigheden: enkele

artistieke beelden, een gebeeldhouwde predikstoel en een doopvont waarvan de kuip dateert uit de 15de eeuw.

Sint-Annakapel

Aan de Varkensmarkt, naast Provinciebaan Westerlo-Mechelen, is de voormalige kruis-kapel van Hulshout, tot 1745.

Oorspronkelijk "Capel Sinte Marie", waarschijnlijk als herinnering aan het kapittel van de Utrechtse Ste-Mariakerk. De Domproost was verplicht zijn leenman jaarlijks een zekere som ter beschikking te stellen voor het onderhouden van de kapel. In de 17de eeuw werd zij de O.L.Vrouwkapel. Ook Kruiskapel genoemd omdat de kruisprocessie van Hulshout eertijds door de Nete trok, aan de kapel even halt hield en dan weer terugging naar de parochiekerk te Hulshout. De O.L.V. kapel lag onder het beheer van de pastoor van Hulshout. Hij deed er wekelijks een mis en inde bij de omwonende mensen de tienden. Bij de begrafenis van iemand uit Houtvenne (uit de buurt van de kapel) werd het lijk langs de "Lijkput" in de Nete -daar was het wad (= doorwaadbare plaats) naar het kerkhof in Hulshout gebracht.

Toen de Franse Linie in 1745 terug opgebouwd werd, verdwenen wad en de houten balken uit de Nete en kon de pastoor van Hulshout zijn parochianen langs deze zijde van de Nete niet meer bereiken. Wat een hele ruzie tot gevolg had tussen de pastoor van Hulshout en deze van Oosterwijk.

Omstreeks 1800 ging de kapel over naar de parochie van Sint- Adriaan te Oosterwijk.

Aangezien deze parochie reeds een OLV-kapel bezat werd vermoedelijk omstreeks deze tijd de naam van de kapel veranderd in Sint-Annakapel.

Pastorij:

Gebouwd in 1776. De pastorij is een van de laatste en een van de mooiste oude pastorijs uit de Kempen.

Brouwershuis:

Een 17eeuws wit hoekhuis dat dienst deed als dorpsbrouwerij.

Kostershuis:

Rond 1900 geschonken door de dienstdoende pastoor aan de kosten.

Kaubergschrans :

Geboortehuis van Jan Baptist Chrysostomus VERLOOY, in de nabijheid van de St-Annakapel en van de Drie Wouwerkenshoeve.

Strokapel:

De overbekende kapel, juist buiten de dorpskom van Houtvenne, op het grondgebied Ramsel-Herselt, werd in 1660 bediend door de pastoor van Oosterwijk.

Bekende personaliteiten

- Jan Baptist VERLOOY: werd in 1795 de eerste maire van Brussel
- Edmond LEYSEN: senator, schreef het "Belgisch Bieënboek".
- Constant COREMANS: heemkundige

Evenementen

- Viering van de patroonheilige van de parochie, Sint-Adriaan, met zegening van de paarden en met processie-omgang rond de kerk: 1ste zondag na 4 maart.
- Jaarlijkse kermis: zondag na 17 juli.
- Nieuwjaarzangen door kinderen op Oudejaarsavond,
- Bij duisternis wordt er ook nieuwjaar gezongen door de volwassenen, de zogeheten 'Zwarte Mannekens'.
- Driekoningen met de ster.

Bevolkingsevolutie

In	1693	→	296	inwoners.
	1755	→	330	
	1868	→	527	
	1938	→	925	
	1976	→	1475	
	2004	→	1833	

Houtvense folklore

Een remedie tegen de kwade hand

Hier achter zie, hier zat er ene. Dat was zo een lemen hutteke. Dat was een arme mens en die had maar een koe. Die koe stond daar zo mager aan de haak. Die kalfde en die miskalfde.

'Ziet ge wel dat de kwade hand ermee gemoeid is, zie! Geen boter, geen melk! De kwade hand zit erachter!'

Die koe wordt ziek en dat verergerde. De veterinaire [= dierenarts] moest komen.

'Weet ge wat?' zei hem, 'dat zal genezen, maar ge moet hooi aan haar benen binden.'

Die mens deed dat, maar bedeme [=meteen] was dat eraf. 'Ge moet zien dat het eraan blijft,' zei die veterinaire.

Terug hooi eraan.

'Jamaar, nu eet ze er dat allemaal af!'

'Ja, 't is dat dat ik moet hebben,' zei hem.

Burgemeesters vanaf 1802

1802	VERMEULEN Adrien
1804	TUERLINCKX Jean André
1813	SOMERS Jean Joseph
1814	VAN DIJCK Joannes Franciscus
1818	SYMONS Josephus
1836	LUYTEN Petrus Josephus

1841	VAN DEN BERGH Petrus Josephus
1843	VAN DIJCK Petrus Josephus
1855	SALIEN Petrus Franciscus
1879	DENEVE Petrus Franciscus
1881	COPPENS Petrus Josephus
1899	PEETERS Joannes Andreas
1901	LIEKENS Petrus Ludovicus
1927	VAN ROMPAEY Frans Jozef
1933	LIEKENS Petrus Ludovicus
1941	CLEMENS Jacobus Augustinus
1945	LIEKENS Petrus Ludovicus
1947	VAN BAEI Jozef
1955	COPPENS Joannes Michaël
	(tot fusie 1976)

➤ WESTMEERBEEK

Algemeen

Westmeerbeek is een oud Frankisch dorp (vermeld in 994 bij schenking aan het Kapittel van Utrecht) aan de grens van de Kempen met Hageland. Gelegen in de groetenstreek (asperges, erwten, bonen, spinazie, schorseneren en wortelen, die plaatselijk verwerkt worden in de conservenfabriek 'la Corbeille').

Ook vrij belangrijk op industrieel gebied.

Het Goor, een bos-, moeras- en heidelandschap, was botanisch en zoölogisch zeer interessant, maar nu gedeeltelijk verwoest door de weekend-huisjes. Het dorp is bekend door de Boerenkrijger Theodoor Van Oijck.

Naamverklaring

Woest - moerbeek: de beek die uit het moeras (het Goor) loep naar de Grote Nete. Eertijds schreef men "Meerbeek", later werd Woest, Wuest, Wuust en West toegevoegd.

Geschiedenis

Eerste vermelding

994 : Schenking van bisschop Ansfried aan het kapittel van de Dom van Utrecht:
...Mierbeke...

Korte geschiedenis:

Nadat hij in 994 bisschop van Utrecht geworden was, gaf de vroegere graaf Ansfried, die uitgestrekte gronden in de Kempen bezat, een deel van dit goed aan het kapittel van de Domkerk van Utrecht. Wegens de te grote afstand tussen Utrecht en de afgelegen gronden in de Zuiderkempen, werden zij uitgeleend aan verscheidene families. Deze leenmannen van Utrecht werden zo leenheer of kortweg "Heer" in de kleine of grote heerlijkheden.

Deze parochie Westmeerbeek of "Meerbeek", zoals het toen genoemd werd, was reeds vroeg uit het bezit van de familie VAN WESEMAEL geraakt, want vanaf 1300 werd Westmeerbeek niet meer vermeld bij het leengoed dat de familie VAN WESEMAEL van Utrecht leende (zie de geschiedenis van Hulshout).

Van in de oudste tijden lag aan een doorwaadbare plaats (wad) aan de Grote Nete te "Meerbeek" een bijzondere plaats die later uitgebouwd werd tot een versterkte hoeve of kasteel, waar de meier (de vervanger van de heer) zijn verblijf hield. Hij had het toezicht op het verkeer langs, over en onder de brug, op de scheepvaart, op de water- en de windmolen, enz.

Vanaf 1291 werden de families VAN DEN STEEN (of DE LAPIDE) en VAN DEN HOUTE (of UTENHOUDT) vermeld in de eigendommen en in de registers van het Leenhof van Brabant. Margriet VAN DEN STEEN bezat in 1340 onder andere de helft van de (Stippel)berg te Hoog-Heultje, ook de "Dootbroeclac" te Hulshout, en nog andere goederen te Westmeerbeek gelegen.

In 1344 bezat Walter VAN DEN BISDOMME de andere helft van de heerlijkheid, maar na zijn overlijden kwam het aan Maria VAN STALLE (zie geschiedenis Houtvenne).

In 1374 heeft Jan VAN DEN HOUTE een hof (hoeve of kasteel) te Westmeerbeek aan de Grote Nete. In 1414 verkochten de erfgenamen VAN STALLE hun deel in Westmeerbeek aan de familie VAN DEN HOUTE, terwijl zij Houtvenne behielden.

1467: De vroegere pacht-en leengoederen van Utrecht te Westmeerbeek en waarschijnlijk ook te Houtvenne en Hulshout, die als "allodiaal" (= verkregen door erfenis van de ouders) ervaren waren, werden aan de Hertog van Brabant aangeboden en in leen terug ontvangen. Datzelfde jaar kocht de familie VAN ROCHEFAY de helft van de heerlijkheid "Meerbeek".

Voor dit deel van de heerlijkheid werden heel wat processen en betwistingen geleverd, tot in 1504 heel de heerlijkheid in handen kwam van Mattheus VAN DEN ZYPE. Na het overlijden van Mattheus in 1507 geraakte alles terug in ruzie. De families VAN DEN ZYPE, VAN HALMALE, VAN DEN WOUWER en VAN COTTEREAU zaten elkaar in het haar. De VAN DEN ZYPE's bleven voorlopig nog in het bezit van de heerlijkheid.

In 1537 kwamen de families VAN COTTEREAU en VAN HALMALE als heren van Westmeerbeek voor. Zij bekibbelden nog steeds mekaars deel. Het kasteel was in het bezit van VAN HALMALE.

In 1566 werden beeldstormers aan de Westmeerbeekse galg opgeknoopt en bleven 4 dagen hangen als waarschuwing voor de opstandige Meerbeekenaren. Geheel de Zuiderkempen was trouwens vol met woelzieke en rustverstorende mensen. Zij waren door predikers opgeruid en vernielden sommige kerken.

Aan de Grote Nete werd in 1572 te Westmeerbeek en te Houtvenne een gedeelte van de "Spaanse Linie" gemaakt door pioniers. Het werd daar een no-mansland tot aan de eigenlijke Spaanse Linie die begon aan het Hof Ter Laken te Booischot. Spaanse soldaten hadden deze verdedigingslijn opgeworpen in hun strijd tegen Willem de Zwijger, prins van Oranje. Deze laatste werd na een zware slag tussen de Demer en de Grote Nete op 2 oktober verdreven tot Diest. Vanaf 1573 kwamen dagelijks vreemde troepen en huurlingen door de Zuiderkempen.

In 1575 waren er te Westmeerbeek 9 herbergen, 7 brouwerijen, 84 paarden, 280 koeien.

In 1578 was het dorp verwoest en nauwelijks bewoond. Veel akkers waren onbebouwd wegens de regelmatige vlucht voor de doortrekkende en plunderende soldaten. Deze

vreemde huurlingen vielen de overgebleven bevolking gedurig lastig met allerlei losgelden. In dat zelfde jaar moesten alle dorpen van Hoogstraten tot Hulshout, Houtvenne en Westmeerbeek toe een bepaald aantal inwoners, voorzien met karren en paard, aan de versterkingen te Herentals komen werken. Westerlo was vrij van karwei door bemiddeling van de markgraaf VAN MERODE.

De troepen van de prins van Parma trokken in 1584 door onze streek met als doelwit de stad Herentals, de abdij van Tongerlo en het kasteel van Westerlo. Het dorp Westmeerbeek zat opgepropt met krijgsvolk.

In 1593 waren er nog slechts 45 huizen te tellen, waarvan 16 totaal onbewoonbaar en 7 leeg, ook 1 brouwerij, 3 herbergen, 28 paarden en slechts 70 koeien.

De familie VAN ETTEN erfde in 1613 de heerlijkheid van de VAN HALMALE's.

Verschrikt door de altijd weerkerende en plunderende legerbenden leggen de landbouwers in 1630 diepe grachten rond de "Steenkenshoeve" om hun gezin, hun have en goed te vrijwaren tegen deze bandieten.

In 1643 huwde Margareta VAN ETTEN met de weduwnaar en Heer van Tielen, namelijk Adam VAN BAEXEN. Haar stiefzoon werd in 1669 heer van Westmeerbeek.

In 1658 werd het "Herenhof" aan de Grote Nete verwoest door de Spaanse en Franse soldaten.

In 1661 ging de helft van de heerlijkheid over op Adriaan VAN HOENSBROECK.

Westmeerbeek is in 1675 gelegen in het midden van het actieterrein van heen- en weermarcherende legers. In 1701 begon men met de aanleg van de "Franse Linie" op bevel van de Frans-Spaanse legeroverheid. Een gedeelte van deze verdedigingslijn begon te Westmeerbeek aan de Netebrug en liep door de velden zo tot Aarschot. Zij tekende de toenmalige frontlijn af. In het dorp bleven troepen lange tijd langs weerszijden van de Linie gekampeerd, tot in 1705 de Engelsen in Westmeerbeek de Franse lijn doorbraken in een fel gevecht.

Lodewijk Cornelis VAN CAUWEGOM werd in 1710 heer van de hele heerlijkheid Westmeerbeek. Zijn zoon Lodewijk Ignatius VAN CAUWEGOM volgde hem in 1718 op. De heerlijkheid lag in 1745 weer tussen twee oorlogvoerende legers: deze van de Fransen in het westen en deze van de Bondgenoten Engeland, Duitsland en Holland in het oosten.

1758: Josina Martina VAN CAUWEGOM erfde de heerlijkheid.

1764: De heerlijkheid Heultje-Riksendonk met haar laathof op de Stippelberg werd door Josina Martina VAN CAUWEGOM van de heerlijkheid Westmeerbeek gescheiden als "geen inkomsten gevende" en gratis afgestaan aan de markgraaf VAN MERODE te Westerlo.

1765: Hendrik Frans OOMS erfde de heerlijkheid.

1780: Joannes Jacobus BEECKMANS werd de erfopvolger. Hij was de laatste die de titel "Heer van Westmeerbeek" mocht gebruiken. Zijn nakomelingen dragen nog steeds de naam BEECKMANS DE WEST-MEERBEECK.

1789: Brabantse omwenteling: De Netebrug te Westmeerbeek werd door de Oostenrijkers bezet en gedeeltelijk afgebroken.

1791: Schermutselingen tussen de Oostenrijkse soldaten en enkele inwoners van Westmeerbeek.

1793: Huzaren van het Keizerlijk Oostenrijks leger verbleven een lange tijd in het dorp.

20 juli 1794: Het leger van de Franse Revolutie in het dorp. Einde 1795 schaften de Fransen al de lenen en de heerlijkheden af. Zo kwam een einde aan de heerlijkheid Westmeerbeek en haar "Heren".

Oktober 1796: Theodoor VAN DIJCK, klerk bij de notarissecretaris te Westmeerbeek, hield een inschrijvingsbureau voor vrijwilligers voor het Boerenleger waarvan hij schatbewaarder was. Tijdens de daaropvolgende Boerenkrijg verdronk hij jammerlijk bij het beleg van Diest.

1830: Hevige gevechten met de Hollanders alsook in augustus 1831 tijdens de Tiendaagse veldtocht. Westmeerbeek kreeg zijn gemeentewapen reeds in 1819, met bevestiging in 1838. De tekens van het wapen waren in 1790 aan de Oostenrijkers voorgesteld in navolging van de schepen zegel van 1594.

Schild Westmeerbeek

KB 31 december 1838: Van lazuur met Sint-Michiel van goud, houdende met de linkerhand een wapenschild van hetzelfde, beladen met drie afgedrukte leeuwenkoppen van lazuur.

Bezienswaardigheden

Kasteel Ter Borch

1780. Privé-eigendom. Niet toegankelijk voor publiek. Gelegen te Westmeerbeek-Heide, naast de Provinciebaan.

Ruïnes van oude Sint-Michielskerk

Laatgotische toren van 1412, is in gebruik bij de nieuwe kerk uit 1939. Kerk van omstreeks 1400 is helemaal in verval.

Sint-Michielskerk

Een modern-gotische kerk die in baksteen tegen de vervallen kerk uit de 2de helft van de 15de eeuw werd aangebouwd. In deze kerk kan je ook een doopvont in zwart marmer met koperen deksel terugvinden.

Ceustershuys

Oude school uit 1613. Daarna gemeentehuis en nu PWA-werkwinkel.

Dorpsplein

Enkele oude gebouwen uit 17de en 18de eeuw met o.a. hoekcafé 'De Ster' en boerderij 'De Kroon'.

Grot van O.L Vrouw van Lourdes

in de Plantsoenenstraat.

Evenementen

- Viering Sint-Donatus (2de zondag van juli).
begankenis met ommegang.
- Jaarlijkse kermissen:
zondag na 24 juni (Sint-Janskermis):
zondag na 29 sept. (Sint-Michielskermis).
- Oudejaarszingen

Bekende personaliteiten

Theodoor VAN DIJCK, Boerenkrijger

Alfons VAN LOO, bekend musicus

Mgr. Alfons RAEYMAEKERS, bisschop

Bevolkingsevolutie

In	1696	→	297 inwoners.
	1755	→	304

1890	→	705
1938	→	1159
1976	→	1327
2004	→	1856

Westmeerbeekse folklore

- Toen Noë tijdens de zondvloed aan het rondvaren was met zijn ark vol levende dieren over de enorme waterplas, kwam hij op zeker ogenblik in de Zuiderkempen terecht. Hij had al eens met zijn schip tegen de Venusberg in Herselt gestoten, en nu zat hij bijna vast aan de Limberg in diezelfde gemeente.

Noë riep vlug zijn helpers bijeen en beval: "Herzeilt (=Herselt) naar het Westen daar zijn Meer Beken! (=Westmeerbeek). Zo ontstonden die twee dorpen!

- Geen dorp in Vlaanderen of hel heeft een spotnaam: het plagen zit ons volk nu eenmaal in het bloed! Meer dan drieduizend van zulke namen werden opgetekend door J. Cornelissen en verwerkt tot een lijvig boek (zes delen I). Weliswaar komen er ook de schimpenamen in voor, waarmee onze noorderburen elkaar bedenken, met een fantasie overigens, die voor de onze niet hoeft onder te doen, De auteur had evenwel geen vrede met een loutere opsomming; elke uiting van de volkse plaaggeest werd zorgvuldig ontleed en verklaard, want niet alle spotnamen spreken voor zichzelf, zoals 'kiekenfretters, maneblossers, schapekoppen of sinjoren',

Neem bijvoorbeeld de 'karleespoorders'! Hiermee werden de inwoners van Westmeerbeek vroeger nagewezen. 'Vertaald' betekent het zoveel als 'vissers in een karrenspoor', In de ogen van hun burens vonden de mensen van Westmeerbeek klaarblijkelijk geen genade als beoefenaars van de hengelsport. Of zou er één, na een te diepe blik in het glas, toch zijn lijn hebben uitgeworpen in een karrenspoor? Het was immers voldoende dat één enkeling even buiten de schreef ging, om de hele gemeenschap met de zonde te beladen!

We geloven echter niet dat de mensen van de streek zich nog bewust zijn van het bestaan van de 'karleespoorders', Waarom zou Westmeerbeek anders een moderne spotnaam hebben gekregen? 'Klein Brussel.. ingegeven misschien door de gevoelens waaraan de Antwerpenaar zijn 'sinjoor' te danken heeft?

Maar Westmeerbeek liet zich niet onbetuigd: het schafte zich een afgietsel aan van het 'manneke', waardoor de hoofdstad zo beroemd is Het beeldje werd op de pomp geplaatst ter wille van een bepaalde gelijkenis tussen de pomp en het manneke...

- Er kwam ruzie in de fanfare en deze werd gesplitst. De scheurmakers noemden zich «De Nethezonen», maar de eerste keer dat zij uittrokken, stond er een lid van de oude sociëteit op te zien, een gewezen gendarm of militair die slecht Vlaams kon, en hij zei verachtelijk: « 't Is precies de geit die bleet ! » De fanfare bleef de geitebieters heten! (Heist, J.L. 1967). Vgl. CORN., I, p. 299.

- Meerbeek wordt ook Klein-Brussel geheten en daarom staat er een Manneken-Pis op de dorpspomp. (Westmeerbeek, L.S., 1964).

Verwensing :

« Stap het af, hangt ne zak over Uwe kop voor de regen en ga naar Mjorrebeek te biechten! » (Heist-Achterheide, J. Buts).

't leste niet over de boeren van Olen.

Te Meerbeek was er ene en die had ne nieve brommer gekocht. Hij ging hem proberen en hij zee tegen zijne maat: 'Rijdt gij is mee ?'

- Da durf is nie, zee die.

- daar is toch niks aan, zee die ene, daar moette niks mee inzitten.

- Allee vooruit dan, zee de andere, maar ge meugt ni te herd rijden, want ik hem schrik.

Hij gaat achter op de brommer zitten en de andere vertrekt tegen tien in 't uur. 'Is 't ni te herd ?' vraagt-em. .

- Neeë, ge meugt wat herder rijden.

Toen tegen twintig. 'Rijdt nog maar wat herder', zee zijne maat. Toen tegen veertig, dan vijftig en sebiet reed hij al zestig en d'r over.

- Is 't nu nog ni te herd ? vraagt-em.

- Neeë, maar stopt is, want ik krijg kou, de wind slaagt te nijg op mijn borst.

- Wel, doe uw zip (vest) everechts aan, dan kan d'r genen trek in vliegen. De andere doet dat, hij trekt zijn zip achterste-veur aan en ze waren weeral aan 't rijden, zoveel de brommer geven kon. Sebiet kijkt de eerste is om, en hij ziet zijne maat ni meer, hij zat er ni meer op. 'Oei, die is er zeker onderweg afgevallen!' peinst-em. Hij rijdt vroem langs waar hij gekomen is, en bediëme (seffens) komt iem in Olen en in 't dorp ziet-em daar een hoop mensen bijeen staan.

- Wat is hier gebeurd? zeet-em.

- Awel uwe maat ligt daar, zeggen ze, die daarstraks van uwe brommer gevallen is.

- Ja, en wat hee-t-em ?

- 't was ni erg, zeggen die van Olen. 't Was alleen maar zijne kop die everechts -stond en toen hebben wij die tegoei gedraaid en nu is 'em gestorven! » (Verteld te Heist door J.L. op 16-1-1964).

Burgemeesters vanaf 1813

1813	SOMERS Jean Adrien
1814	PEETERS Louis
1818	SOMERS Jean Joseph
1830	HAEPERS Henricus
1836	VAN DIJCK Andreas
1843	DAEMS Jan Baptist
1846	HAEPERS Henricus
1858	TUBBAX Jan Franciscus
1873	CALUWAERT Alexander
1885	COPPENS Petrus Franciscus
1909	CAERS Petrus Joannes
1933	MICHIELS Dionisius
1936	JANSSENS Alfons

1942	VERSTAPPEN Paul
1944	JANSSENS Alfons
1959	TOBBACK Emiel
1966	WOUTERS Julius
1971	JANSSENS Jozef Victor (tot fusie 1976)

BRONNEN

- Heemkring Hulshout
Vennekensstraat 1
2235 Houtvenne
- Achiël De Cleyn
Bertelsbroekstraat 10
2235 Hulshout
- Laeremans
2235 Hulshout
- VVV Hulshout
Stationsstraat 12
2235 Hulshout
- René Lambrechts
- Harry Van Hoof

